

Αναζητώντας το Φαλλανστήριο
στη σκιά της αποβιομηχάνισης

Αναζητώντας το φαλανστήριο στη σκιά της αποβιομηχάνισης

Η περιοχή του Ελαιώνα βρίσκεται στο βορειοδυτικό όριο της πόλης των Αθηνών. Μέχρι και τα μισά του εικοστού αιώνα στην περιοχή κυριαρχούσε η αγροτική παραγωγή. Από το τέλος του εμφυλίου και έπειτα στη περιοχή του Ελαιώνα άρχισαν να εγκαθίσταται διάφορες βιομηχανίες και βιοτεχνίες. Ουσιαστικά ο ελαιώνας ήταν το όριο μεταξύ της βιομηχανικής ζώνης της Αθήνας που βρισκόταν παράλληλα με τη ροή του Κηφισού. Μόνο ένα μικρό κομμάτι της περιοχής είναι ζώνη κατοικίας.

Στην περίοδο της μεταπολίτευσης, λόγω της ύπαρξης των βιομηχανιών, η περιοχή αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα ρύπανσης. Οι πιο πολλές παλιές βιομηχανίες μέχρι και τις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα μεταφέρονται σε άλλες βιομηχανικές ζώνες, είτε κλείνουν και το μόνο που μένει στην περιοχή είναι τα εργοστασιακά κουφάρια τους.

Από τότε και μέχρι σήμερα ο Ελαιώνας βρίσκεται συνέχεια στο κέντρο σχεδίων ανάπλασης. Ουσιαστικά ο ελαιώνας είναι μια περιοχή δίπλα στο κέντρο της πόλης που μορφολογικά διαφέρει ριζικά με αυτή και δίνει τη δυνατότητα για ανάπτυξη διάφορων πολεοδομικών προτύπων.

Στα πλαίσια των παραπάνω έγινε η επιλογή της περιοχή και περαιτέρω του συγκεκριμένου οικοπέδου όπου βρίσκεται η χαρτοβιομηχανία Αθηνών (softex). Το οικόπεδο της βιομηχανίας βρίσκεται επί της Ιεράς οδού.

Στην παρέμβασή μας επιλέξαμε να μην διατηρήσουμε κάποιο από τα υπάρχοντα κτίρια, αλλά να προχωρήσουμε στη συγκρότηση ενός νέου πολεοδομικού προτύπου.

Στόχος μας είναι η παραγωγή ενός πολεοδομικού προτύπου που θα αντιπαρέρχεται την κυρίαρχη αντίληψη για τη συγκρότηση του χώρου κατοικίας (ιδιωτικός παράγοντας βλέπε τράπεζες δάνεια) , αλλά και θα ασκεί κριτική στα πρότυπα της εργατικής κατοικίας του μοντερνισμού. Για αυτό το λόγο στο πολεοδομικό μας πρότυπο παίζει καθοριστικό ρόλο η συγκρότηση χώρων παραγωγής όπου θα χρησιμοποιείται υψηλή τεχνολογία.

Τέλος, η μονάδα κατοικίας αποτελείται από τους βασικούς ιδιωτικούς χώρους που βρίσκουμε σε μία κατοικία, ή αλλιώς θυμίζει το δωμάτιο ενός ξενοδοχείου. Ουσιαστικά στα κτίρια κατοικίας έχουμε μία ζώνη ιδιωτικών χώρων στο εξωτερικό, ένα κοινόχρηστο διάδρομο, που ενώνει τις κατοικίες με τον πυρήνα του κτιρίου που αποτελείται από τον δίκτυο των κοινόχρηστων χώρων.

Λιόντος Γιώργος

επιβλέπων: Κώστης Πανηγύρης

Seeking the phalanstery in the shadow of deindustrialization

The area of Eleonas is situated on the southwest border of the city of Athens. Until the second half of the 20th century Eleonas was mainly a rural area. By the end of the civil war, however, small industrial units started to take over, making the area the industrial border of Athens that developed along Kifisos. Only a small part of the area actually has a housing zone.

During the post dictatorship period due to the industrialization of Eleonas the area suffered from high levels of pollution. That reason forced the industries either to shut down or to move to other areas leaving in their place the industries' abandoned shells.

Since then Eleonas has been in the center of redevelopment plans while it is next to the center of Athens, has a very different morphology and allows the development of different planning models.

For the reasons above this area was chosen and more specifically the plot of Athens' paper industry" Softex" along Iera Odos street.

In our intervention we chose not to keep any of the existing buildings, but to go along with the formation of a new urban model.

Our goal is to produce a development model which overcomes the dominant conception of the constitution of the residence area (private factor see loans banks), but also criticizes the standard of social housing of modernism. For this reason in our urban model it is crucial to set up production sites where high technology will be used.

Finally, the housing unit consist of the main Private spaces we find in a houses and would be quite similar to a hotel rooms. Essentially in the residential buildings we have a zone of private spaces outside which share a corridor. That connects the housing to the core of the building which consists of a network of public spaces.

Giorgos Lontos

Supervisor: Kostis Paniguris

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

εισαγωγή_1

συνθετικές αρχές - σχεδιαγράμματα_2

masterplan_3

κατόψεις προτύπων κατοικιών και χώρων εργασίας_4

κατόψεις προτύπων κτιρίων_6

τομές_8

τρισδιάστατες απεικονίσεις_10

Η περιοχή του Ελαιώνα είναι το βορειοδυτικό σύνορο της πόλης των Αθηνών. Όπως μαρτυρεί και η ονομασία ο Ελαιώνας αποτελεί τμήμα του αρχαίου ελαιώνα της Αθήνας που βρισκόταν σε όλη την κοιλάδα του Κηφισού . Τον Ελαιώνα διατρέχει η Ιερά οδός σημαντικός δρόμος κατά την αρχαιότητα καθώς συνδέε την πόλη των Αθηνών με την Ελευσίνα, παίζοντας σημαντικό ρόλο στη θρησκευτική και πολιτισμική ζωή της πόλης. Μέχρι και τα μισά του εικοστού αιώνα στην περιοχή κυριαρχούσε η αγροτική παραγωγή. Από το τέλος του εμφυλίου και έπειτα στη περιοχή του Ελαιώνα άρχισαν να εγκαθίσταται διάφορες βιομηχανίες και βιοτεχνίες. Ουσιαστικά ο ελαιώνας ήταν το όριο μεταξύ της βιομηχανικής ζώνης της Αθήνας που βρισκόταν παράλληλα με τη ροή του Κηφισού. Μόνο ένα μικρό κομμάτι της περιοχής πέριξ της οδού Μαρκόνι, κοντά στο σταθμό του ΜΕΤΡΟ ΕΛΑΙΩΝΑΣ είναι ζώνη κατοικίας.

Στην περίοδο της μεταπολίτευσης, λόγω της ύπαρξης των βιομηχανιών, η περιοχή αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα ρύπανσης, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή του φυσικού της πλούτου, ενώ η διαμονή σε αυτή γίνεται σχεδόν απογοητευτική. Στα μέσα της δεκαετίας του ογδόντα και στα πλαίσια της αποβιομηχάνισης η περιοχή αρχίζει να παρακάμζει. Την ίδια περίοδο στην περιοχή εγκαθίστανται εταιρίες μεταφορών, τις οποίες συναντάμε μέχρι σήμερα. Οι πιο πολλές παλιές βιομηχανίες μέχρι και τις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα μεταφέρονται σε άλλες βιομηχανικές ζώνες, είτε κλείνουν και το μόνο που μένει στην περιοχή είναι τα εργοστασιακά κουφάρια τους.

Από τότε και μέχρι σήμερα ο Ελαιώνας βρίσκεται συνέχεια στο κέντρο σχεδίων ανάπλασης. Χαρακτηριστικό είναι το σχέδιο Κακηλάρνη για τη διπλή ανάπλαση της περιοχής με δημαρχιακό μέγαρο, μητροπολιτικό πάρκο και το το νέο γήπεδο του ΠΑΟ. Βεβαία προς το παρόν λόγω του μεγέθους του έργου, της οικονομικής κατάστασης αλλά και ενστάσεων των κατοίκων τίποτα από τα παραπάνω δεν έχει υλοποιηθεί.

Ουσιαστικά ο ελαιώνας είναι μια περιοχή δίπλα στο κέντρο της πόλης που μορφολογικά διαφέρει ριζικά με αυτή και δίνει τη δυνατότητα για ανάπτυξη διάφορων πολεοδομικών προτύπων. Στα πλαίσια των παραπάνω έγινε η επιλογή της περιοχής και περαιτέρω του συγκεκριμένου οικοπέδου όπου βρίσκεται η χαρτοβιομηχανία Αθηνών (softex). Το οικόπεδο της βιομηχανίας βρίσκεται επί της Ιεράς οδού. Αν και η βιομηχανία λειτουργεί σήμερα, ελάχιστα από τα βιομηχανικά κτίρια χρησιμοποιούνται, ενώ το κουφάρι των παλιών γραφείων γίνεται άμεσα αντιληπτό λόγω του μεγάλου όγκου και ύψους καθώς ο επισκέπτης διασχίζει την Ιερά οδό, λειτουργώντας ως ένα πολεοδομικό μνημείο της περιοχής.

Στην παρέμβασή μας επιλέξαμε να μην διατηρήσουμε κάποιο από τα υπάρχοντα κτίρια, αλλά να προχωρήσουμε στη συγκρότηση ενός νέου πολεοδομικού προτύπου. Βασικές ιδέες σε αυτό είναι η δημιουργία ενός πολεοδομικού μοντέλου, όπου θα συνυπάρχει η παραγωγή με την κατοικία, στη συγκρότηση μίας μικρής κοινωνίας που θα μπορεί να παράγει και να είναι αυτόρκες, στη βάση της κοινωνίας των ελεύθερων συνεταιριζόμενων παραγωγών.

Σε αυτό το κομμάτι αναζητήσαμε τη θεωρία του ουτοπικού Σοσιαλιστή Φουριέ για το Φαλλανστήριο.Ο Φουριέ πίστευε στην παραγωγή σε πηλατιά κήλιμακα και στη μαζική κατανάλωση μέσω τυποποιημένων συνεταιρισμών. Ενδιαφέρον έχει η «ουτοπική» πόλη που ο Φουριέ οραματίστηκε και -που θα ονομαζόταν φαλλανστήριο. Το κάθε φαλλανστήριο θα είχε πληθυσμό περίπου 1600 ατόμων που θα αποτελούσε μία κοινότητα που θα ονομάζεται φάλλαγγα.

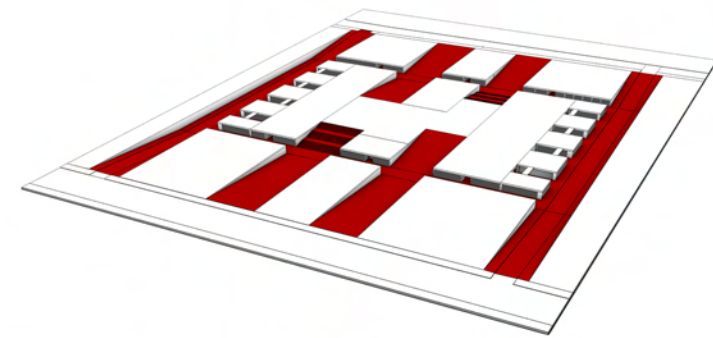
Στόχος μας είναι η παραγωγή ενός πολεοδομικού προτύπου που θα αντιπαρέχεται την κυρίαρχη αντίληψη για τη συγκρότηση του χώρου κατοικίας (ιδιωτικός παράγοντας βλέπε τράπεζες δάνεια) , αλλά και θα ασκεί κριτική στα πρότυπα της εργατικής κατοικίας του μοντερνισμού. Για αυτό το λόγο στο πολεοδομικό μας πρότυπο παίζει καθοριστικό ρόλο η συγκρότηση χώρων παραγωγής όπου θα χρησιμοποιείται υψηλή τεχνολογία, κάτι που διευκολύνει από τη μία την ίδια την ποιότητα και ποσότητα του παραγόμενου αντικειμένου και περαιτέρω αναπτύσσει την αντίληψη του εργαζόμενου-σχεδιαστή πάνω στη συνολική διαδικασία της παραγωγής. Πέρα από αυτό ο σχεδιασμός των χώρων παραγωγής πρέπει να δίνει τη δυνατότητα της συλλογικής εργασίας.

Όσον αφορά τους χώρους κατοικίας, επιδίωξη μας είναι η δημιουργία ενός μοτίβου που δεν θα λειτουργεί με βάση το πρότυπο της πυρηνικής οικογένειας. Ουσιαστικά, η μονάδα κατοικίας αποτελείται από τους βασικούς ιδιωτικούς χώρους που βρίσκουμε σε μία κατοικία, ή αλλιώς θυμίζει το δωμάτιο ενός ξενοδοχείου. Δηλαδή ένας χώρος ανάπαυσης και ύπνου ένα ως με λουτρό και κάποιοι αποθηκευτικοί χώροι. Οι υπόλοιποι "πιο δημόσιοι" χώροι της κατοικίας (σαλόνι, κουζίνα κτλ) μεταφέρονται σε ένα δίκτυο κοινόχρηστων χώρων που βρίσκονται στο κέντρο των κτιρίων κατοικίας. Ουσιαστικά στα κτίρια κατοικίας έχουμε μία ζώνη ιδιωτικών χώρων στο εξωτερικό, ένα κοινόχρηστο διάδρομο, που ενώνει τις κατοικίες με τον πυρήνα του κτιρίου που αποτελείται από το δίκτυο των κοινόχρηστων χώρων.

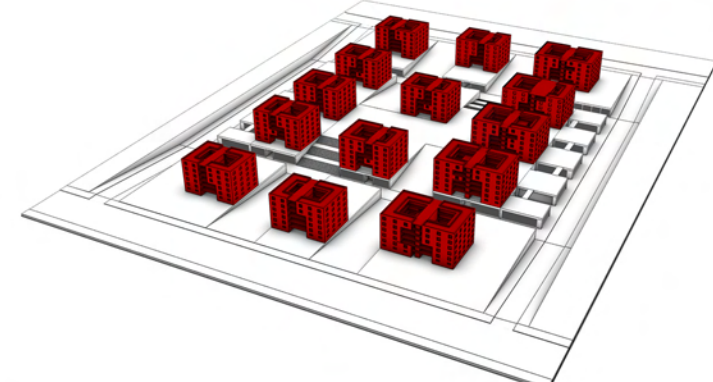
Με γνώμονα τα παραπάνω προχωρήσαμε στην υλοποίηση αυτού του μικρού πολεοδομικού προτύπου. Σίγουρα ο σχεδιασμός από μόνος του δεν μπορεί να αποτελέσει μία άλλη πραγματικότητα, αλλά κατά τη γνώμη μας σε αυτή την περίοδο καλούμαστε να σχεδιάζουμε στρατηγικά και ουτοπικά ώστε να είναι πιο εφικτή η υλοποίηση του πραγματικού.

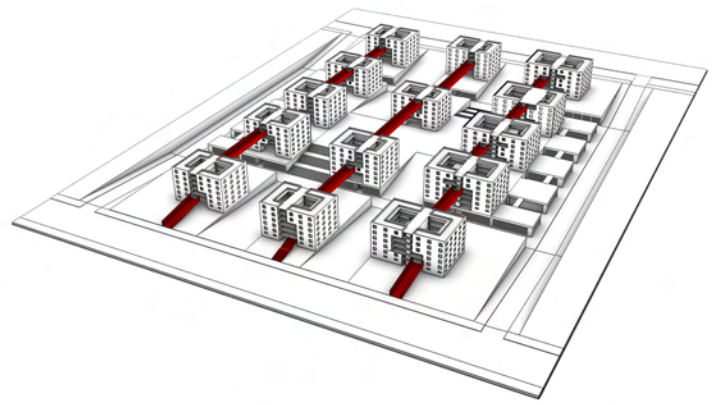

- δημιουργία κάθετων ζωνών ως προς την Ιερά οδό
- χάραξη δρόμου ήπιας κυκλοφορίας στη βορειοδυτική γωνία του οικοπέδου
- εκσκαφή της οδού χαρτεργατών (-6.00 μ.)
- αντίστοιχη εκσκαφή άλλων δύο ζωνών και της κοινούργιας οδού
- μεταφορά όλων των εμπορικών και παραγωγικών χώρων στο -6.00μ

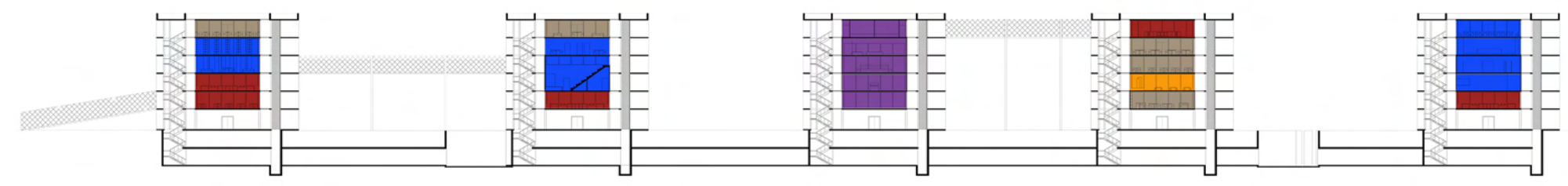
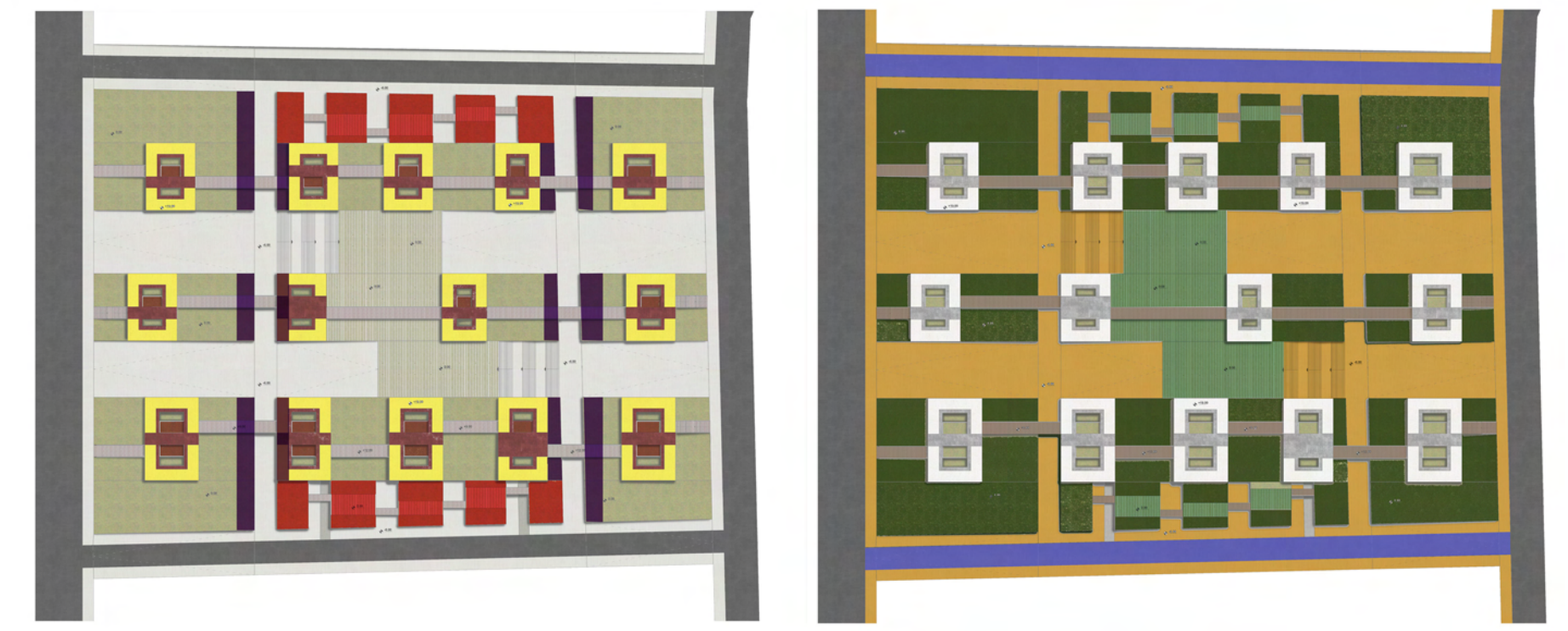
- δημιουργία τριών ζωνών κατοικίας στο ίδιο επίπεδο που βρίσκεται η Ιερά οδός, όπου η πυκνότητα δόμησης σε κάθε ζώνη διαφοροποιείται
- τα κενά ανάμεσα από τα κτίρια στις ζώνες κατοικίας χρησιμοποιούνται για καλλιέργειες (ελιές, οπωροφόρα δέντρα, αμπέλια κτλ.) και ως υπαίθριοι κοινόχρηστοι χώροι
- κάθε κτίριο χωρίζεται σε κοινόχρηστους και ιδιωτικούς χώρους

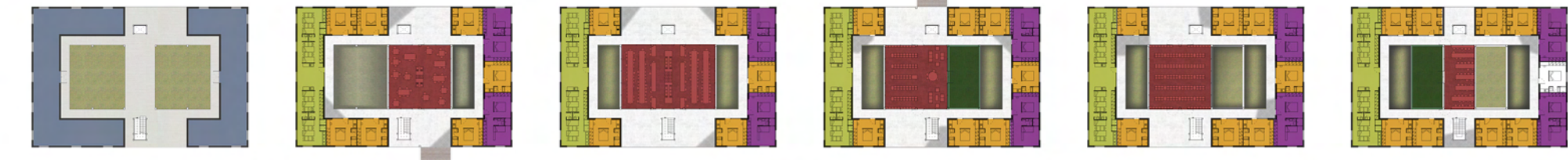
- οι κοινόχρηστοι χώροι βρίσκονται στον πυρήνα των κτιρίων και οι χρήσεις τους, όπως και η μορφή, τους εναλλάσσεται ανά όροφο και κτίριο
- ενοποίηση των κοινόχρηστων χώρων κάθε ζώνη μέσα από ένα δίκτυο γεφυρών

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

δρόμοι ήπιας κυκλοφορίας	χώροι παραγωγής-εργασίας
πεζόδρομοι	χώροι εμπορίου
ψηλή βλάστηση (καρποφόρα δέντρα)	κοινόχρηστοι χώροι πολλαπλών χρήσεων
γέφυρες	χώροι κατοικίας

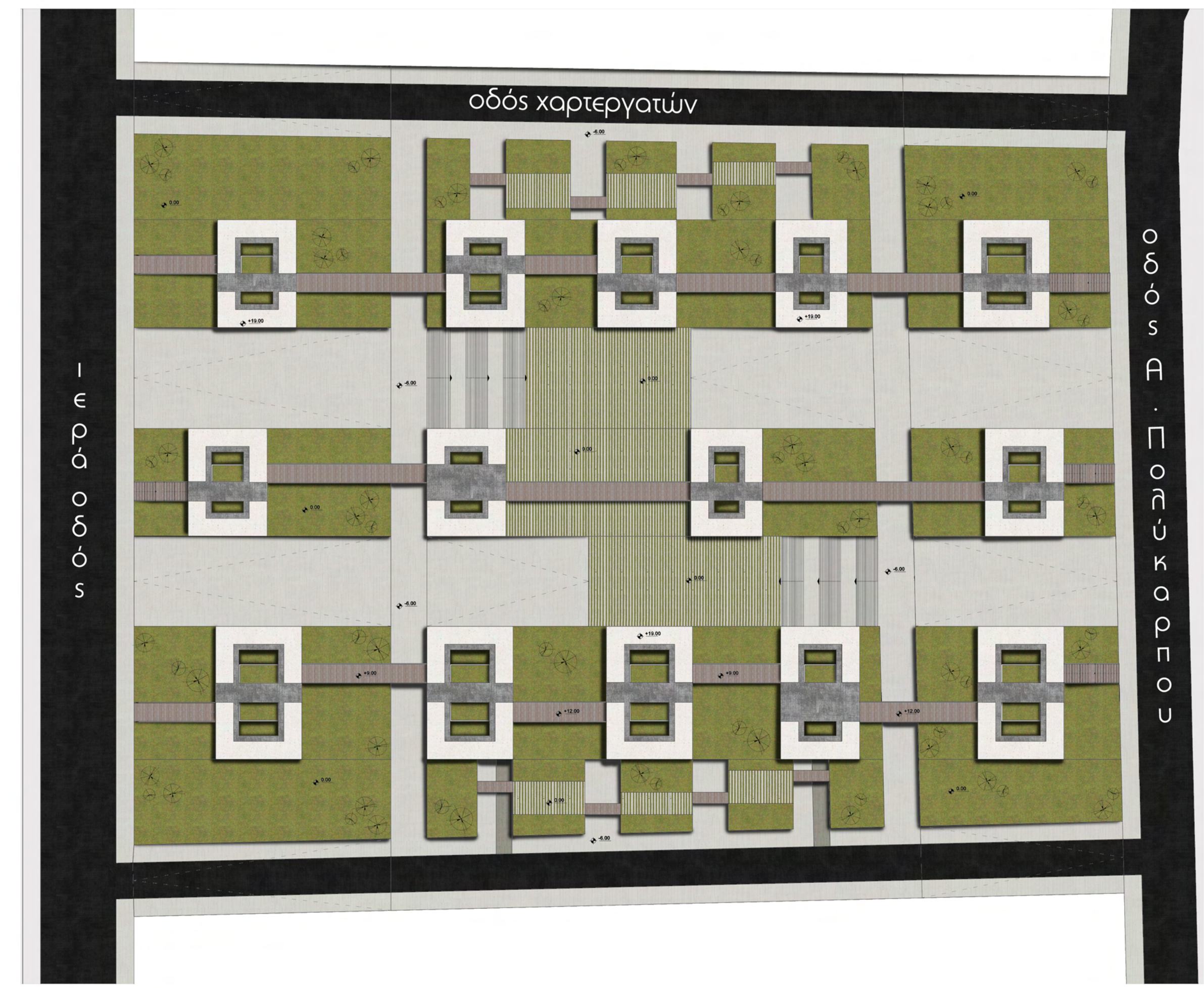

πολιτισμός	εστίαση	αθλητισμός	ψυχαγωγία	χώρος για παιδιά

βοηθητικοί χώροι	κοινόχρηστοι χώροι	φυτεμένα δώματα	A τυπολογία κατοικίας	B τυπολογία κατοικίας	Γ τυπολογία κατοικίας

διαγραμματικά σχέδια

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ

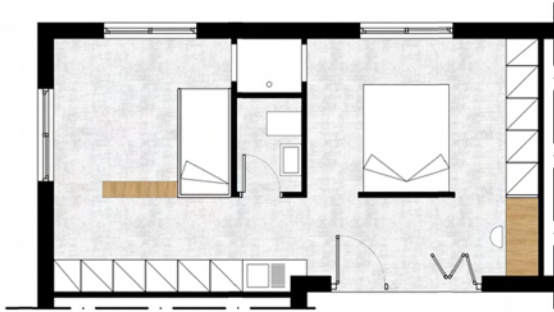

ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΤΥΠΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

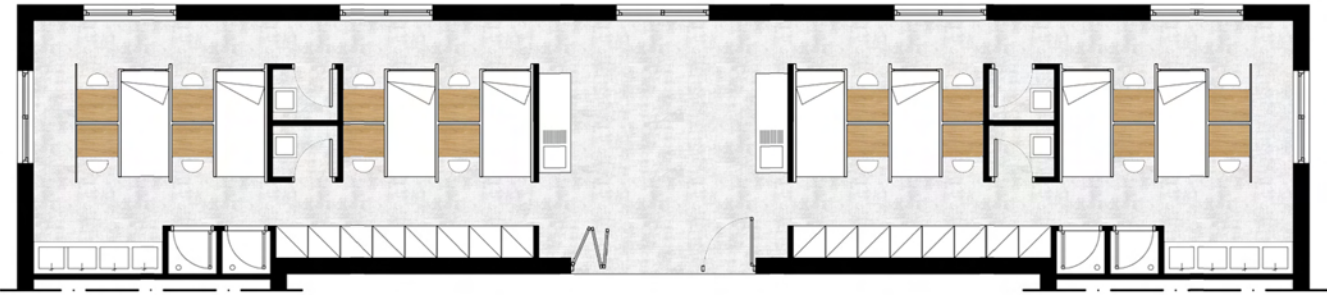
- τυπολογία Α. 1-2 χρήστες
- τυπολογία Β. 2-4 χρήστες
- τυπολογία Γ. 8-16 χρήστες

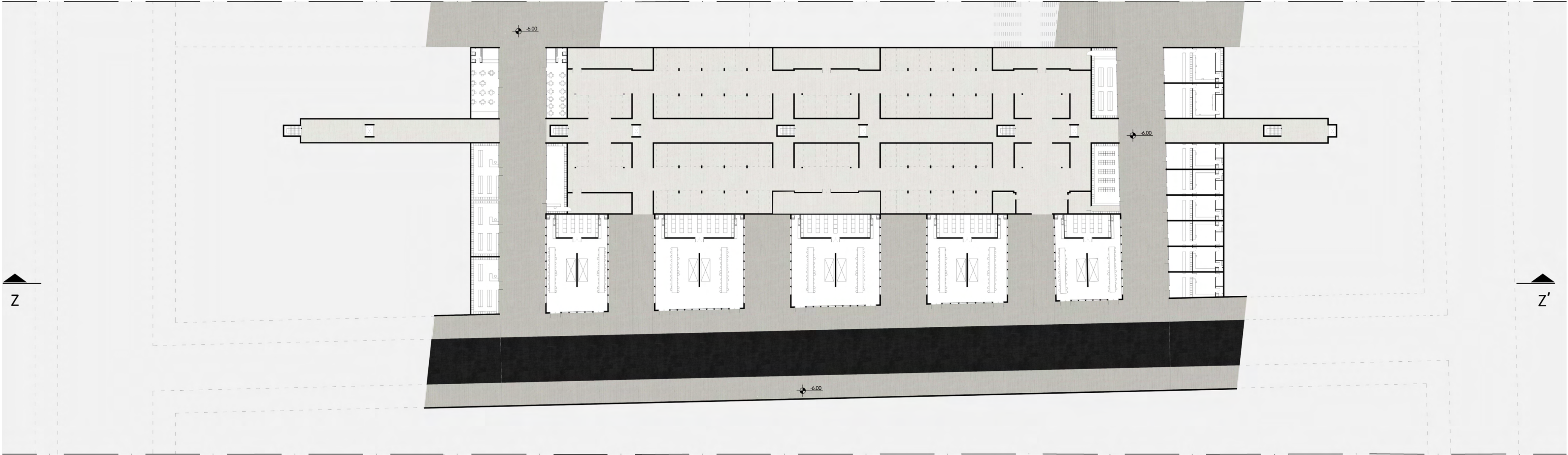
ΚΑΤΟΨΗ Α

ΚΑΤΟΨΗ Β

ΚΑΤΟΨΗ Γ

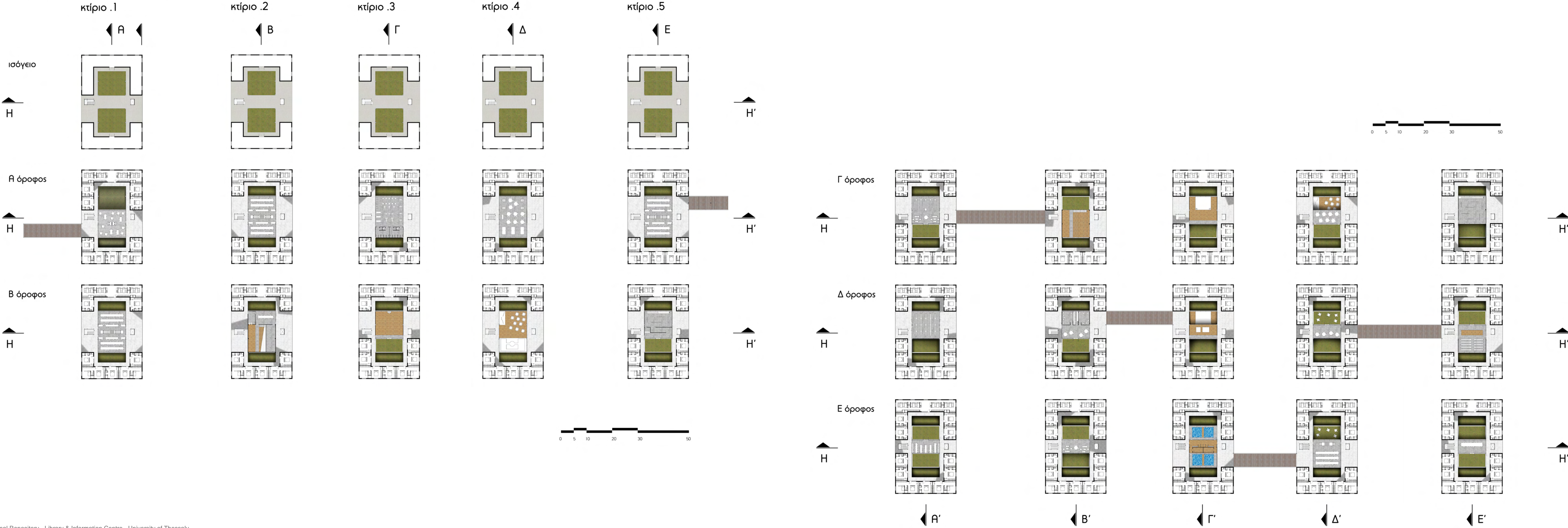

ΚΑΤΟΨΗ ΧΩΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

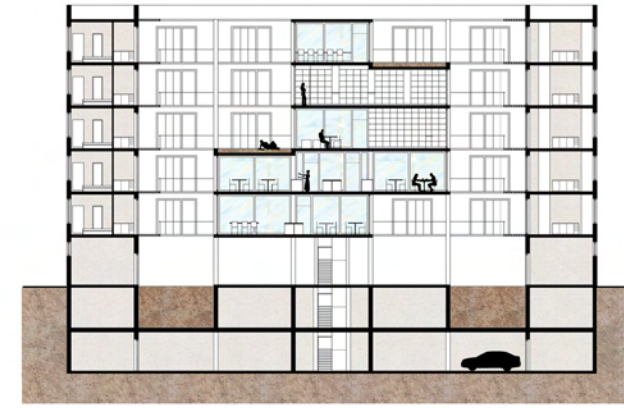

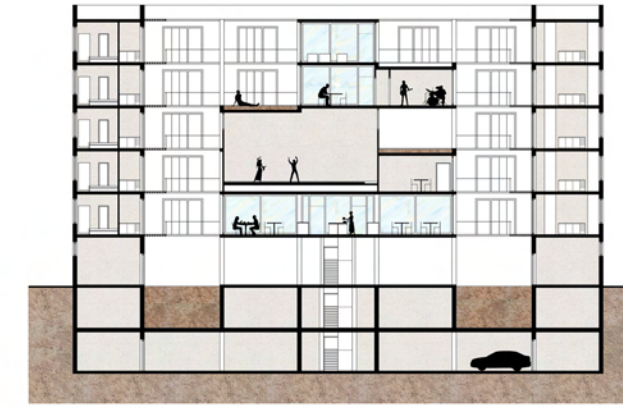
ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

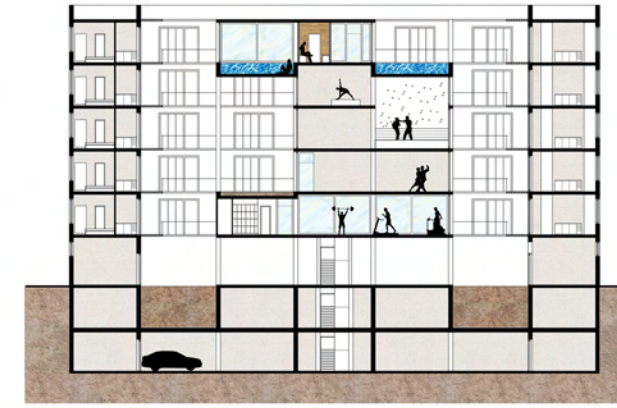

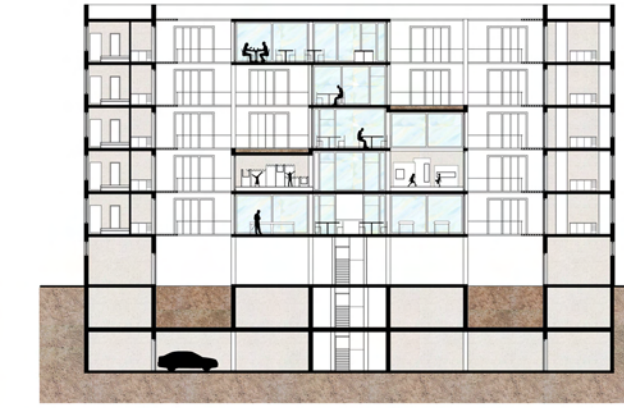
TOMH A-A'

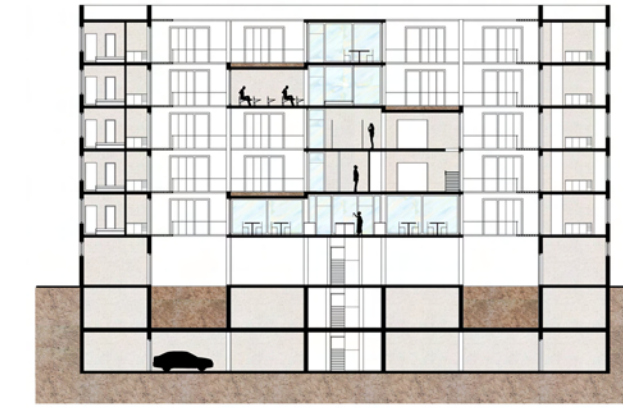
TOMH B-B'

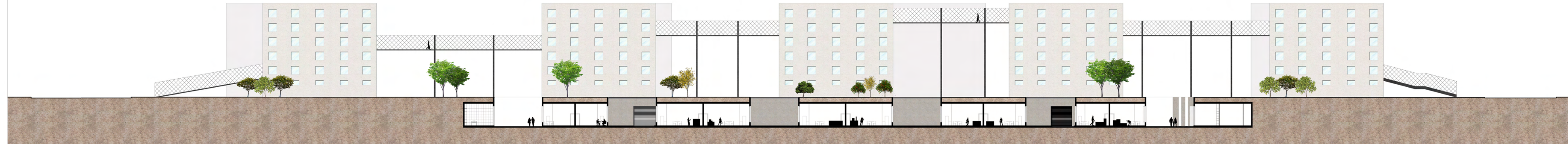
TOMH Γ-Γ'

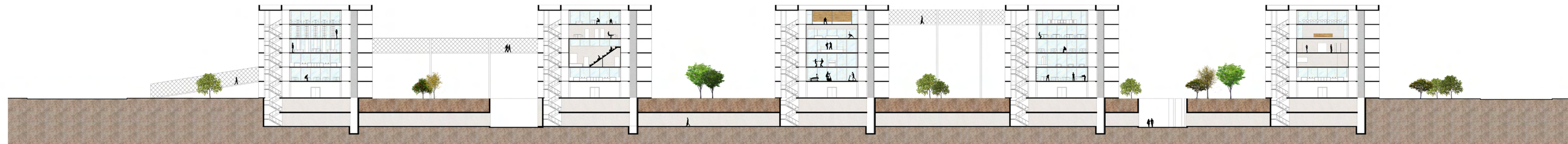
TOMH Δ-Δ'

TOMH E-E'

TOMH Z-Z'

TOMH H-H'

